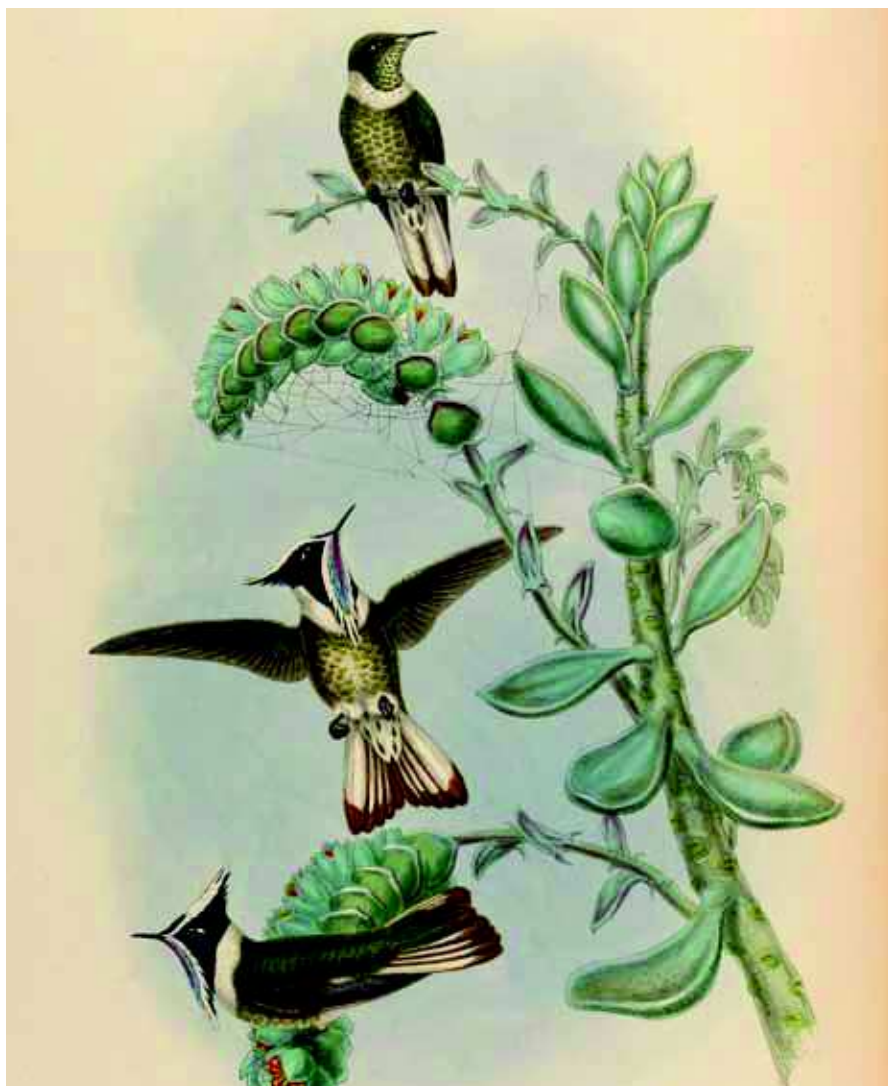

Desmitā daļa putnu sugu – ārpus aizsardzības pasākumu “sasniezamības zonas”

Zilbārdas cekulkolibri *Oxyptogon cyanolaemus* – lai glābtu šo Kolumbijas sugu, iespējams, jau ir par vēlu, jo tie nav redzēti jau gandrīz 70 gadus.

Zīm. autori: Dž. Goulds (*J. Gould*) un V. M. Harts (*W. M. Hart*)

“sasniezamības zonas”, secina Dr Stjuarts Bučārts (*Stuart Butchart*), *BirdLife* zinātniskais vadītājs.

Tādām sugām kā, piemēram, Belenas cekulvīsta *Crax pinima* (Brazīlija) un Desertašu vētrasputns *Pterodroma deserta* (Madeira) jau ir piešķirts statuss “apdraudēta visā pasaulē” (*Globally Threatened*). Savukārt, lai glābtu zilbārdas cekulkolibri *Oxyptogon cyanolaemus* (Kolumbija), iespējams, ir jau par vēlu, jo šīs sugas pārstāvji nav redzēti jau gandrīz 70 gadus.

Jaunie kritēriji, balsoties uz kuriem nosaka, kuri taksoni ir kvalificējami kā atsevišķas sugas, ir palīdzējuši radīt vienlīdzīgus nosacījumus visu putnu sugu novērtēšanai. Tie nodrošina arī lielāku precizitātes pakāpi, kas savukārt palīdz novirzīt uzmanību uz konkrētām mūsu planētas vietām, kas ir vissvarīgākās putniem, dabai un cilvēkiem un kurām ir nepieciešami steidzami aizsardzības un saglabāšanas pasākumi.

Starptautiskā dabas aizsardzības organizāciju savienība *BirdLife International* ir veikusi vairāk nekā 350 nesenu sugu statusu ieguvušu putnu sugu pirmreizējo novērtējumu IUCN (*International Union for Conservation of Nature*) apdraudēto sugu Sarkanajam sarakstam. Novērtējuma rezultāti bija ļoti satraucoši – vairāk nekā 25% no nesenu atzītajām putnu sugām uzreiz tika iekļautas IUCN Sarkanajā sarakstā kā apdraudētas (*Threatened*), salīdzinājumam – no kopējā putnu sugu skaita par apdraudētām atzīti 13% sugu, tāpēc, lai glābtu jaunatklātās sugas, ir steidzami jāīsteno pasākumi šo sugu aizsardzībai.

Pirmā daļa no divdaļīgā vispārējā taksonomiskā novērtējuma bija koncentrēta uz putnu sugām, kas neietilpst zvirbuļveidīgo putnu kārtā (*non-passerine birds*), tas ir, plēšputni, jūras un piekrastes putni, ūdensputni un pūcveidīgie putni, un rezultātā par atsevišķām sugām tika atzīta 361 jauna putnu suga, kas iepriekš tika uzskatītas par citu sugu paveidiem. Ņemot vērā aktuālo ne-zvirbuļveidīgo putnu kārtu sugu kopskaitu – 4472 sugas, secināms, ka līdzšinējās klasifikācijās putnu daudzveidība sugu līmenī ir novērtēta vidēji par 10% mazākā apjomā, salīdzinot ar faktisko sugu skaitu.

“Citiem vārdiem, desmitā daļa no visas pasaules putnu sugām atrodas ārpus sugu aizsardzības pasākumu

Piemēram, līdz šim tika atzīta tikai viena strausu ģints suga, kas bija novērtēta kā pagaidām neapdraudēta (*Least Concern*). Tomēr Somālijas strauss *Struthio molybdophanes*, kas ir sastopams Somālijā, Etiopijā, Džibuti un Kenijā, šobrīd ir atzīts par atsevišķu sugu, kas ir klasificējama kā saudzējama (*Vulnerable*). Tiek pieņemts, ka šīs sugas populācija strauji samazinās, ko veicina tādi faktori kā medības, olu vākšana un cita veida destruktīva cilvēku darbība, tāpēc paredzams, ka sugas faktiskais stāvoklis varētu pasliktināties, ja vien drīzumā netiks īstenoti saglabāšanas pasākumi.

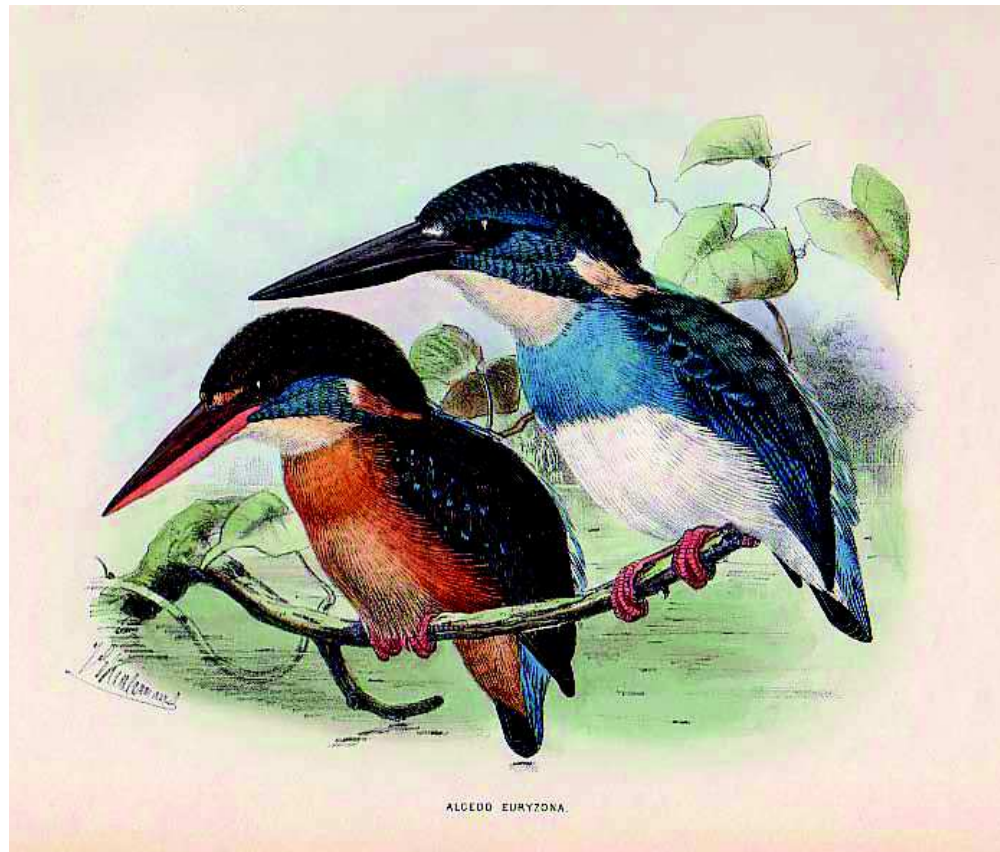
“Šī suga uzskatāmi apliecina gan nepieciešamību uzlabot zināšanas par pasaules putniem, gan arī

nepieciešamību veikt sugu aizsardzības pasākumus pasaules galvenajās problēmozonās”, norāda Endijs Saimss (*Andy Symes*), *BirdLife* globālais sugu eksperts.

Papildus jauno sugu novērtēšanai 2014. gada Sarkanā saraksta veidošanas procesā tika pārvērtēti arī vairāku esošo sugu statusi. Bugunas tarkšķis *Liocichla bugunorum* (Āzijas bārdzilišu dzimtas pārstāvis) ir sastopams tikai trīs mazos apgabalos Himalaju kalnu rajonā Indijas austrumos, kur ir apzināti tikai daži putnu pāri. Pēc nesenas ceļa rekonstrukcijas, kas skāra šīs sugas biotopu, un postījumiem, ko izraisīja nekontrolēti ugunsgrēki, sugai ir piešķirts statuss “kritiski apdraudēta” (*Critically Endangered*). Pateicoties sekmīgiem sugu aizsardzības pasākumiem, bārdaino grifu *Gypaetus barbatus* populācija Eiropā uzrāda atveseļošanās pazīmes, tomēr globālā mērogā sugas populācija turpina samazināties, jo putnus apdraud tādi riska faktori kā saindēšanās, dažādi traucējumi un ietrikšanās gaisvadu elektroapgādes līnijās, tāpēc sugas statuss ir nomainīts no “pagaidām neapdraudēta” (*Least Concern*) uz “gandrīz apdraudēts” (*Near Threatened*).

2014. gadā veiktais novērtējums apliecināja arī nepieciešamību pievērst uzmanību vairākiem pasaules reģioniem, kuros ir īpaši augsts apdraudēto putnu sugu apjoms. Piemēram, daudzas no jaunajām sugām ir sastopamas Dienvidaustrumāzijā, kur bioloģiskā daudzveidība ir sevišķi apdraudēta. Atsevišķi šā reģiona apgabali jau ir atzīti par globāli svarīgām teritorijām endēmiskajām sugām (t.i., šajās teritorijās ir sastopamas daudzas sugas, kas nav sastopamas nekur citur pasaulē). Dažās no šīm teritorijām konstatēts, ka tajās sastopamo unikālo sugu skaits ir pat lielāks, nekā sākotnēji domāts, piemēram, Indonēzijas Talauda un Sangihes salas, kā arī daļa no Filipīnu arhipelāga, piemēram, Cebu salā.

Šajās teritorijās ir nepieciešams nekavējoties uzsākt sugu saglabāšanas pasākumus, lai pasargātu no iznīcības atlikušos sugu biotopus un pasargātu no izmiršanas kritiski apdraudētās putnu sugas, tostarp Sanihes pundurdzenīti *Ceyx sangirensis* un Sebu ūbeli *Phapitreron frontalis* (sugas nosaukumi no salu nosaukumiem,

Javas dzenītis *Alcedo euryzona* – kritiski apdraudēts Indonēzijā ietilpstošās Javas salas putns.

Zīm. autors: J. G. Keulemans

kurās tie dzīvo) – kaut arī pēdējā laikā nav sastapti, tomēr pastāv cerība, ka vēl varētu būt izdzīvojuši vismaz daži abu sugu pārstāvji, kaut nelielā skaitā.

Satraucošas tendences sugu saglabāšanas jomā konstatētas Indonēzijā ietilpstošajā Javas salā. Dažas no jaunajām sugām, piemēram, Javas dzilna *Chrysocolaptes strictus* (dzilnveidīgais putns, kam piešķirts statuss “saudzējams”) un Javas dzenītis *Alcedo euryzona* (“kritiski apdraudēts”) ir redzamākie apliecinājumi gan tam, kā vienā salā ir izveidojušās daudzas atšķirīgas sugas, gan vienlaikus arī tam, ka, ņemot vērā Javas salas ļoti augsto iedzīvotāju blīvumu, šīs sugas šobrīd ir uzskatāmas par īpaši apdraudētām.

“Sarkanajam sarakstam ir būtiska loma ne tikai tāpēc, lai palīdzētu apzināt sugas, kurām ir nepieciešami mērķtiecīgi saglabāšanas pasākumi, bet arī, lai koncentrētu sugu aizsardzības pasākumus, identificējot kritiski svarīgos reģionus un biotopus, kurus nepieciešams glābt, tostarp putnu sugu un bioloģiskās daudzveidības

saglabāšanai būtiskus reģionus,” norāda Bučārts. “Aktualizētais 2014. gada putnu sugu Sarkanais saraksts palīdzēs precīzāk noteikt sugu aizsardzības un finansējuma sadales nākotnes prioritātes.”

MARTINS FOULIJS
(MARTIN FOWLIE),
martin.fowlie@birdlife.org

No angļu valodas tulkoja Dana Heiberga

Raksts oriģinālā pieejams
<http://www.birdlife.org/worldwide/news/Red-List-for-birds-2014>

Summary

One tenth of bird species flying under the conservation radar /Martin Fowlie/
Original article at: <http://www.birdlife.org/worldwide/news/Red-List-for-birds-2014>